

NOWA USTAWA O OCHRONIE PRZYRODY

Trwające od dłuższego czasu prace nad zmianą obowiązujących przepisów prawnych z zakresu ochrony przyrody, prowadzone ostatnio w Ministerstwie Leśnictwa, zostały zakończone. Rezultatem ich był przygotowany przez Biuro Ochrony Przyrody Ministerstwa Leśnictwa projekt nowej ustawy o ochronie przyrody, który po przyjęciu przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów i uchwaleniu przez Radę Ministrów znalazł się na porządku obrad Sejmu Ustawodawczego.

Pierwsze czytanie rządowego projektu tej ustawy odbyło się na posiedzeniu Sejmu w dniu 29 marca r. b. po czym po przejściu przez Komisje Sejmowe: Rolnictwa i Leśnictwa oraz Prawną i Regulaminową — projekt ustawy wszedł w dniu 7 kwietnia r. b. ponownie pod obrady plenum. Zarówno przebieg dyskusji w Komisjach, jak i debaty na plenum — wykazały jak żywo odczuwana była potrzeba zaproponowanych zmian i zastąpienia dotychczasowej ustawy o ochronie przyrody z 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. nr 31, poz. 274) nowymi przepisami prawnymi dostosowanymi do obecnej rzeczywistości i uwzględniającymi nowe zadania stojące przed państwem w dziedzinie ochrony przyrody. Zasługują na uwagę przemówienia, które podczas debaty wygłosili: pos. pos.: Prof. Kulczyński (S.D.), Lewińska (P.Z.P.R.) i Augustyn (S.L.).

Rektor Kulczyński podkreślił w swym przemówieniu wagę materialno-gospodarczą i znaczenie ideowe, jakie posiada ustawa dla budownictwa nowej Polski, zaznaczając, że dla celów przewidującej socjalistycznej gospodarki należy wyzyskać dotychczasowe doświadczenia historyczne, które dostarczają świadectwa destrukcyjnej działalności człowieka w przyrodzie. Wszelka cywilizacja, mówił Rektor Kulczyński — wiąże się z deformacją stanu równowagi sił panujących w przyrodzie, zaś rabunkowa gospodarka siłami i zasobami przyrody kończy się, podobnie jak wyzysk mas ludzkich, po czym zjawia się bunt, pozostawiający za sobą zgłiszczą. „Przyroda bowiem jest maszyną nie tylko bardzo skomplikowaną ale i doskonale wyregulowaną, to też wyniszczenie jakiegoś gatunku rośliny, czy zwierzęcia, o niewiadomym często znaczeniu, działa podobnie, jak usunięcie pozornie nie mającej znaczenia śrubki — rozprzega całość”.

Mówiąc o znaczeniu ochrony ze stanowiska nauki, której mądrość polega na posiadaniu niezrównanej metody dociekania prawdy i na samokrytycyzmie, prof. Kulczyński zaznaczył, że siły regeneracyjne przyrody i jej zdolności autoregulacyjne są wielkie, lecz i one mają swój kres i dlatego należy strzec, aby nie zostały wytracone z równowagi.

Posłanka Lewińska poruszyła znaczenie gospodarcze i społeczne ochrony przyrody, mówiąc, że „w nowym ustroju, gdzie właścicielem podstawowych dóbr produkcyjnych i kulturalnych jest cały naród, gdzie nie rządzi prywatny doraźny interes, lecz gdzie życie nastawione jest na odległą metę budowania coraz lepszego i trwałego szczęścia całego narodu, gdzie dobro własnego narodu widzi się jako wkład w ogólnoludzki postęp — zadania objęte ochroną przyrody znajdują nie tylko możliwość realizacji, lecz uwzględnienie ich jest bezwarunkową koniecznością zdrowego planu rozwoju naszego życia gospodarczego”. Następnie pos. Lewińska omówiła zagadnienie ochrony przyrody ze stanowiska zasad dialektyki przyrody i zastosowanie ich w związku z aktualnymi wielkimi planami odbudowy i przebudowy życia gospodarczego.

Pos. Augustyn omówił znaczenie ochrony przyrody dla rolnictwa i zwrócił uwagę na jej związek z potrzebami wsi.

Nowa ustawa o ochronie przyrody obejmuje szerszy, niż to było dotychczas, zakres zagadnień, nie ogranicza się bowiem do działalności konserwatorskiej, lecz uwzględnia także zagadnienia gospodarowania zasobami przyrody. Przepisy ustawy dotyczące problemu ochrony zasobów są wyrazem coraz powszechniejszego zrozumienia, że przyroda jest dobrem ogółu i że gospodarowanie zasobami przyrody winno odbywać się w sposób racjonalny i według zasad zmierzających nie tylko do zachowania, lecz także do wzmoczenia naturalnych sił wytwórczych. Sformułowane w ustawie ogólne normy dotyczące ochrony zasobów przyrody stanowiące nowość w ustawodawstwie naszym będą niewątpliwie podstawą dla przyszłych szczegółowych przepisów, odnoszących się do różnych dziedzin gospodarczych. Dla leśnictwa specjalne znaczenie posiada upoważnienie Ministerstwa Leśnictwa do uregulowania w drodze rozporządzeń kwestii zwiększania obszaru lasów przez zalesianie nieużytków, gruntów nieopłacalnych dla uprawy rolnej itp. oraz kwestii ochrony istniejących i wprowadzenia nowych zadrzewień. Państwowej Radzie Ochrony Przyrody powierza ustawa zadanie opiniowania wszystkich zamierzeń gospodarczych,

mogących wpłynąć w sposób istotny na równowagę sił w przyrodzie. Dlatego też Rada, w skład której wejdzie 30 członków spośród przedstawicieli nauki, instytucji zainteresowanych sprawami ochrony przyrody oraz spośród osób działających na tym polu — będzie wyposażonym w autorytet naukowy organem doradczym i opiniodawczym władz państwowych. Wojewódzkie Komitety Ochrony Przyrody będą organami opiniodawczymi władz II instancji. Ustawa powierza również Państwowej Radzie Ochrony Przyrody niektóre specjalne zadania, jak np. opiniowanie w sprawach programu i wykonania prac badawczych na terenie parków narodowych oraz przewiduje zlecenie Radzie prowadzenia badań naukowych w dziedzinie ochrony przyrody.

Ustawa wprowadza także nową organizację ochrony przyrody, powierza bowiem Ministrowi Leśnictwa czuwanie nad całością ochrony przyrody oraz czyni go władzą naczelną w sprawach ochrony konserwatorskiej. Pozostałe władze ochrony przyrody będą zespolone z władzami administracji ogólnej, a w I instancji ponadto powiązane z organami terenowymi administracji lasów państwowych (nadleśnictwa).

Znaczenie ustawy o ochronie przyrody określił prof. Kulczyński, stwierdzając we wspomnianym przemówieniu w Sejmie, że „ustawa ta broniąca przyrody przed rabunkową dewastacją i oszczędzająca jej siły regeneracyjne jest mądrym i przewidującym aktem ustawodawczym“.

Sejm uchwalił jednomyślnie nową ustawę o ochronie przyrody w brzmieniu projektu rządowego z drobnymi zmianami redakcyjnymi zaproponowanymi przez Komisje — w drugim i trzecim czytaniu. Referentem ustawy w Komisji i na plenum był pos. Jarosz (P.Z.P.R.).

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody została ogłoszona w Dzienniku Ustaw z dn. 29 kwietnia 1949 r. (Dz. U. R. P. nr 25, poz. 180).

T. S.